

Riera de Rafamans

La Palma de Cervelló

Ubicació

Comarca:	Baix Llobregat
Emplaçament	Travessa el municipi longitudinalment entre les Palmeres i el Polígon Industrial de Can Mascaró.
Alçada:	65
Coordenades:	
Latitud:	41.40871
Longitud:	1.97456
UTM Est (X):	414293
UTM Nord (Y):	4584637

Classificació

Número de fitxa	08905 - 41
Àmbit:	Patrimoni natural
Tipologia	Zona d'interès
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	Abocaments directes del polígon de Can Mascaró; - l'aportació de nutrients pels abocaments directes de la urbanització de Can Vidal i Can Mascaró i d'algunes cases de la Palma encara no connectades al col·lector; - brossa acumulada per les avingudes.
Protecció	Legal
Observacions protecció:	Pla territorial metropolitana de Barcelona, 2010
Accés	Fàcil
Ús actual:	Altres
Titularitat	Pública
Titular:	Varis propietaris
Autoria de la fitxa	Josep Anton Pérez
Data de registre de la fitxa:	dc., 29/02/2012 - 01:00

Descripció

La riera neix als contraforts de la Serra d'Ordal, quan la riera de les Planes rep les aigües de petites torrenteres que baixen de les Muntanyes de Can Rigol i dels plans de les Comes i de la vall de Sant Ponç. Després de recórrer uns 9 km i passar prop dels nuclis urbans de Corbera i La Palma, conflueix, ja fora de La Palma, amb la riera de Cervelló, la qual desemboca al Llobregat, pel marge dret, a l'alçada de Molins de Rei. El seu és un règim d'avingudes típicament mediterrani. La longitud de la llera és de 7815,72 metres i la de la vall que travessa de 5894,41 metres. El traçat i tipus de la llera és meandriforme irregular, ja que es tracta d'una sola llera que va corbant-se a mesura que avança. També es caracteritza per una elevada asimetria de les seccions transversals. Hi ha una xarxa de petits torrents i rieres temporals que es troben dins el terme i que desemboquen a la mateixa riera de Rafamans: - Per la seva dreta rep el torrent de Can Rius, situat a la zona de les Palmeres, el torrent de Can Via, que neix a les Serres d'Ordal, el torrent de Can Comagrua, a la zona de la Soleia, i el torrent de Mascaró, el qual es troba en els límits entre els termes municipals de la Palma de Cervelló i Cervelló. - Per la seva esquerra, els corrents que es troben en el marge esquerre de la riera de Rafamans es mantenen més alterats que els de la banda dreta degut a l'acció de l'home. la riera de Rafamans rep el torrent de la Guixera, a la part més occidental del nucli urbà, prop de la masia de Can Benet, el torrent Descabellat, que travessa de forma soterrada pel mig del nucli urbà de La Palma i altres petits rierols que neixen al Pla de Sant Joan. Hi ha dos aqüífers vinculats a la Riera: - Un aqüífer calcari lliure constituït per una capa de calcàries i dolomies del Muschelkalk inferior, 70 m de gruix. Aquest darrer aflora a tots dos vessants muntanyosos del municipi. La capa calcària que el forma està intercalada entre una capa impermeable d'argiles i gresos del Buntsandstein (a sota) i una de gresos i argiles vermelles del Muschelkalk mitjà (a sobre). Es tracta de materials calcaris triàsics molt permeables amb tendència a la carstificació. Aflora a tots dos vessants de la riera de Rafamans. s'alimenta per infiltració de l'aigua de pluja i descarrega per petites surgències i fonts. - l'altre aqüífer es troba vinculat a la llera de la riera de Rafamans. Recobrint els materials triàsics anteriorment mencionats, al fons de les valls i al peu dels desnivells, es tracta d'una capa de llims, sorres i argiles del Quaternari. La riera de Rafamans entra dins el terme de la Palma per la part de ponent. l'entorn de la riera, quan entra al municipi, està en bon estat de conservació; la vegetació arbòria i arbustiva és important tot i que és escassa la vegetació pròpia de ribera. Aquesta presenta un alt grau de degradació degut a la forta pressió antròpica. Aquesta degradació es concreta per la poca cobertura del bosc, per la important presència d'espècies exòtiques i per l'existència d'infraestructures (passera, gual, col·lectors, sobreeixidors...). Les espècies invasores més destacades són la canya (*Arundo donax*) i un nucli concentrat l'ailant (*Ailanthus altissima*). Al llarg de tota la riera hi ha exemplars aïllats en la major part dels casos de salzes blancs (*Salix alba*), oms (*Ulmus minor*), àlbers (*Populus alba*), pollancres (*Populus nigra*), oliveres (*Olea europaea*), roures (*Quercus cerrioides*), lledoners (*Celtis australis*), figueres (*Ficus carica*), saüc (*Sambucus nigra*), xiprers (*Cupressus sempervirens*), nogueres (*Juglans regia*) i caquis (*Diospyros kaki*). En determinats punts de la riera les espècies citades formen agrupacions de 3-4 individus, en la major part es tracta d'individus plantats, per la qual cosa no es poden considerar una comunitat madura de ribera.

Observacions:

El volum de captació autoritzat, segons el registre de l'ACA, són 8 l/s. l'aigua es destina al reg dels horts familiars que hi ha al poble, situats tan al marge esquerre com al marge dret de la riera. La majoria d'ells tenen basses d'aigua i sobreeixidors que retornen els excedents a la riera. El registre d'aprofitaments de l'ACA recull una segona autorització d'aprofitament superficial, provisional, de 4 l/s per a ús industrial. Tots dos són modestos, no suposen una afecció important al règim hidrològic natural. (Cont. Descripció): No és fins a la confluència entre les rieres de Cervelló i de Rafamans, que apareixen boscos en bon estat. En la Riera de Rafamans la vegetació potencial, passa de ser una comunitat d'alzinar amb roure (*Viburno-Quercetum ilicis*), que és la vegació climàtica de l'espai ocupat pel municipi, a una comunitat pròpia de ribera, disposada paral·lelament al curs fluvial, degut a les condicions d'humitat i nivell freàtic més elevat la comunitat tipus seria representada per l'albereda, amb l'àlber (*Populus alba*) com a espècie dominant, freixes (*Fraxinus angustifolia*), pollancres

(*Populus nigra*) i oms (*Ulmus minor*) i per la salzeda, bosquetons arbustius integrats per diferents espècies de salze, es tracta de comunitats amb una gran capacitat d'amortir l'efecte de les avingudes. La part superior és boscosa amb roques i indrets intricats. La part mitja, a la que es correspon majoritàriament el seu pas per la Palma, és planera i amb camins al seu voltant. La part final és un bosc de ribera molt ric. Hi ha dos tipus d'avifauna vinculada a la riera: la que es troba tot al llarg de l'ecosistema fluvial, i la que s'hi troba esporàdicament. Entre el primer tipus hi ha els ocells que hi van a beure i a remullar-s'hi, i els que són pròpiament de ribera, com el mosquiter comú (*Phylloscopus collybita*). A les nits de primavera i estiu s'hi sent el rossinyol (*Luscinia megarhynchos*) i, durant tot l'any s'hi senten –més que no pas veure's– la cuereta blanca (*Motacilla alba*), la torrentera (*Motacilla cinerea*), el cargolet (*Troglodytes troglodytes*) i el pardal de bardissa (*Prunella modularis*). També s'hi pot veure algun aligot (*Buteo buteo*). Entre els ocells que es troben a determinats indrets, cal destacar, prop de Can Via, l'oriol (*Oriolus oriolus*), la polla d'aigua (*Gallinula chloropus*) i, esporàdicament, alguna becada (*Scolopax rusticola*) hivernant; als voltants de la font del Marge, s'hi veuen el rascló (*Rallus aquaticus*), la polla d'aigua i alguna parella d'ànecs coll-verd (*Anas platyrhynchos*); a prop de Can Mascaró, es pot sentir el particular cant de la xivita (*Tringa ochropus*) i veure també ànecs coll-verd. A l'estiu, s'hi troba l'oriol, que nidifica a la part alta dels arbres més grans i, a l'hivern, s'hi sol establir una colònia de durbecs (*Coccothraustes coccothraustes*) Baixen a beure a la riera teixons (*Meles meles*), porcs senglars (*Sus scrofa*) i guineus (*Vulpes vulpes*). Els exemplars trobats morts a la carretera, prop de les immediacions de la riera, també són visitants esporàdics d'aquest ambient: genetetes (*Genetta genetta*), fagina (*Martes foina*), mostela (*Mustela nivalis*). Finalment, hi ha eriçons (*Erinaceus europaeus*), i, també, moltes rates (*Rattus* sp.). Pel que fa als rèptils, són fàcils de veure la serp d'aigua (*Natrix maura*), la de collaret (*Natrix natrix*) i el vidriol (*Anguis fragilis*). Entre els amfibis, es troben la salamandra (*Salamandra salamandra*) i la granota verda (*Rana perezzi*). Prop dels horts, se senten tòtils (*Alytes obstetricans*). Cal destacar la cita d'una tortuga de riera (*Mauremis leprosa*). Pel que fa a la vegetació, la riera de Rafamans, especialment en el seu tram aigües avall del nucli de la Palma, té cert interès natural per dos motius: la presència de remanents de bosc de ribera i d'alzinar típic (discorre encaixonadament fins a abandonar el terme municipal); i la continuïtat amb el Pla de St. Joan, convertint-se doncs en zona de pas i possible abeurament de fauna.

Història

A la Palma de Cervelló hi ha una Comunitat de Regants, constituïda l'any 1856, que aprofita aigua superficial de la riera de Rafamans mitjançant una resclosa que hi ha aigües amunt del nucli urbà. El mes de novembre del 1988 es va produir una gran riuada en la qual van caure 240 l/m² en dues hores, l'aigua es va endur part dels horts anomenats “de l'Altra Banda” i va causar danys materials a alguns dels habitatges que es troben prop de la riera.

Bibliografia

DE BUEN LINARES, A.; ROIG I MESTRE, M.D.; VIVAR CANTALLOPS, J.A (1999): Catàleg del Patrimoni Arquitectònic i Natural de la Palma de Cervelló. Inèdit. Ajuntament de la Palma de Cervelló. SAURÍ, J.M.; LARRIBA, A. (dir.) (2001): Diagnosi dels espais naturals de la Palma de Cervelló (Baix Llobregat). Barcelona: Diputació de Barcelona. Inèdit. p. 4-6, 18. Naturalea Conservació, s.l. Pla director per la recuperació socio-ambiental de la Riera de Rafamans. La Palma de Cervelló.

